

Ku suka
eUnion
Buildings

Pheji 3

Mpimanyeto
wa vanhu

Pheji 5

Timasipala ti ta antswisa matirhele

More Matshediso

Eka tin'hwetini ti nga ri tingani leti taka, vaaki etikweni hinkwaro va ta tokota vukorhokeri byo antswa tanihiloko timasipala ti tirha hi matimba ku antswisa matirhele.

Holobye Pravin Gordhan wa Ndzawulo ya Mfumontirhisano na Timhaka ta Xintu (Cogta) u tivisile leswaku ndzawulo ya yena yi ta tiyisisa ku kambisisa matirhelo eka timasipala ku tiyisisa leswaku va kuma nseketelo lowu va wu lavaka ku va va kota ku phakela vukorhokeri lebyi faneleke.

“Eka nkarhi wa sweswi hi na kwalomu ka 170 wa timasipala leti ti hi rhumelaka swiviko swa n'hwetini na n'hwetini hi leswi va swi endlaka mayelana na Phurogireme ya Ku endla swa Nkoka.

“Eka tin'hwetini ti nga ri tingani leti taka, timasipala ta hina hinkwavo ti ta sungula ku landzelela swileriso,” ku vule Holobye Pravin Gordhan. A a vulavula eka Huvo ya Vuhlanganisa ya Phuresidente (PCC) laha mutshamaxitulu ku nga Phuresidente Zuma eUnion Buildings.

Phurogireme ya Ku endla swa Nkoka Basics yi simekiwe hi Ndzati n'waxemu ti ta endlaka ku pfuxeta nkinkhi wa timasipala wo tiyisa leswaku ti heleketa vukorhokeri bya nkoka eka maAfrika-Dzonga.

“Hi kote ku kombeta ku humelela loku hi ku endleke, hi ya emahlweni no endlaka nka-mbisiso wa timasipala eAfrika-Dzonga... [ku

Holobye Pravin Gordhan u lava timasipala ti antswisa matirhelo no tiyiyisa leswaku va phakela vukorhokeri bya nkoka eka maAfrika-Dzonga.

vona] laha ku nga na swirilo na leswaku hi nga swi herisisa ku yini,” ku vule Holobye Pravin Gordhan.

U engete a vula leswaku timasipala ti fanele ku tiyisa leswaku ti ya emahlweni no phakela vukorhokeri bya nkoka byo fana na mati, nkululo, tindlu na ku rhwaliwa ka thyaka.

“PCC yi amukele ndlela yo ya emahlweni no pfumela leswaku tirhelo ra Ku endla swa Nkoka i ndlela ya kahle yo teka goza ra Nkoku ra Nhluvukiso wa Tiko (NDP).”

Holobye u vule leswaku vaXirho xa Huvonkulu va le ka swifundzankulu va ta fanela ku tirha hi matimba swinene ku vulavurisana ni vaaki lava khumbiwaka hi timhaka to karhi no hatlisisa ku lulamisa na

ku kuma swintshunxo loku ku tshuka ku va na mitlonthlo eka timasipala.

U engete a vula leswaku vaXirho xa Huvonkulu eka swifundzankulu va fanele va tumbuluxa vuangameri byo tiya lebyi nga ni vuswikoti swifundzankulu swa vona ku endlaka leswaku mfumo wa muganga wu va eka xiyimo xo tiya swinene.

Holobye Gordhan u vule leswaku Cogta yi nyikete swibumabumelo eka Bodo ya Mindzelekanano ya Timasipala leswaku yi kambisisa timasipala leti tsandzekaka ku endlaka mali.

U vule leswaku bodo yi ta tlhela yi tsongahata tindhawu ta timasipala leswaku ti va tiwadi.

“Eka malembe ya ntlhanu, u kuma vanhu

lava ngenaka na lava humaka kutani tinhlayo ta vaaki ta cinca, kutani leswi va fanele ku swi tekela enhlokweni hi nkarhi wa endlaka ro tsongahata.”

MAKUNGU YA NDP, SWIFUNDZANKULU NA TIMASIPALA

Holobye u vule leswaku PCC yi tlhele yi kuma xiviko xo huma eka Ndzawulo yo Pulana no Hlela Matirhelo leyi langutaka makungu ya swifundzankulu na timasipala mayelana na NDP.

“Timasipala ti na Makungu ya Nhlangelelo ya Nhluvukiso (IDPs) lava ku nga hlanganisiwa eka wona makungu ya phurogireme ya Ku endla swa Nkoka, kutani yaleyo yi ta va ndlela ya kahle yo simeka NDP eka timasipala.”

TiIDP i makungu ta ntlhanu-wa-malembe lava ya vekiweke swin'we hi mfumo wa muganga ku kunguhata hi vumundzuku na kulavisisa ku hluluka loku lavekaka eka masipala.

U vule leswaku Holobye wa Hofisi ya Phuresidente wa Ndzawulo yo Pulana no Hlela Matirhelo, Jeff Radebe, na xipanuni xa yena va ta languta makungu ya swifundzankulu hinkwaswo, tindzawulo ta tiko na tindzawulo ta swifundzankulu.

U vule leswaku nkambisiso wa Holobye Radebe wu kombete leswaku swifundzankulu swo tala swi sungula ku tirha kahle mayelana no seketela leswi mfumo wu lavaka ku swi fikelela hi NDP na hi Rimba ra Makungu ra Theme ya le Xikarhi.

SWIKOXO SWO HLONGOLA VATIRHI LAVA TSANDZEKAKA

Holobye Gordhan u humese xileriso eka timasipala ku hlongola vafambisinkulu hinkwavo wa timasipala lava va nga swi dyondzelangiki no tsandzeka ku tirha.

“Hi kombela swifundzankulu ku endlaka swo karhi hi vona [vafambisinkulu wa timasipala] no tiyiyisa leswaku vanhu lava nga eka tinxaka leti ta swiyimo va hlongoriwa eka mitirho yoleyo na leswaku vanhu lava faneleke va thoriwa hakunene.

“Tholani vanhu lava faneleke, tiyiyisani leswaku mi na vafambisi lava faneleke etindhawini leti faneleke lava nga na vutshila lebyi faneleke bya xithekiniki na vuswikoti bya vufambisi leswaku va fambisa tindhawu toleto ka nkoka,” ku vule Holobye.

“Un'wana na un'wana, ku katsa Vaholobyenkulu, va tinyiketile ku tiyiyisa leswaku mfumo wu tshama wu lulamele ku hlamula hi ndlela leyi faneleke, na leswaku vatriri va le mahlweni eka tiejensi ta mfumo va kota ku va na xinakulorhi ni vaaki va tiko na ku tiyimisela ku phakela vukorhokeri bya kahle eka vaaki va tiko.

Tiawara tintshwa to tirha etihofisini ta Timhaka ta Xikaya

Tiawara tintshwa to tirha leti ti tivisiweke hi Ndzawulo ya Timhaka ta Xikaya (DHA) ti ta antswisa vukorhokeri eka vanhu.

Tiawara letintshwa to pfula no pfala, leti sunguleke n'hwetini leyi nga hundza, ti sungula hi 7:30n.m. ku fika 4:30n.n., ku katsa nkarhi wa lanci ya 30 wa timinete. Hambiswiritano, tiawara to pfula no pfala to korhokela vaaki ti ta va ku suka hi 8n.m. ku fika 4n.n.

Mulawuri-angarhelo wa Timhaka ta Xikaya, Mkuseli Apleni, u vule leswaku DHA yi tihlanganisile ni mihlangano ya vatriri loku va nga si teka xiboho lexi xo cinca tiawara.

Sweswi ku na tixifiti timbirhi, yo rhanga yi sungula hi 7:30n.m. kutani yi hela hi 4:00n.n.

Xifiti ya vumbirhi yi sungula hi 9n.m. kutani yi hela hi 4:30n.n. Tixifiti ha timbirhi ti katsa nkarhi wa lanci ya 30 wa timinete.

Apleni u vule leswaku tiawara letintshwa to pfula no pfala ti ta pfuna vaaki, vafambisi, switho swa vatriri na ndzawulo hi ku angarhela.

“Swa nkoka, tiawara letintshwa to pfula no pfala ti ta nyika vafambisi na vatriri nkarhi wo ringanela wo hlangana va kanela hi timhaka ta mphakelo wa vukorhokeri na vatriri va le mahlweni,” a vula.

Apleni u vule leswaku ku ya hi tiawara letintshwa to pfula no pfala, vatriri va ha ta tirha 40 wa tiawara hi vhiki leti nga ta va ti lulamisiwile eka tsevu wa masiku, Musumbhunuku

ku fika Mugqivela, na ku tirha Migqivela yimbirhi en'hwetini

Swirho swa vatriri eka xifiti ya 7:30n.m. ku fika hi 4n.n. va ta tirha 40 wa tiawara ku sukela hi Musumbhunuku ku fika hi Ravuntlhanu. Lava va nga ka xifiti ya 9n.m. kutani yi hela hi 4:30n.n. va ta tirha 35 wa tiawara ku suka hi Musumbhunuku ku fika Ravuntlhanu na ntlhanu wa tiawara hi Mugqivela.

Xifiti ya Mugqivela ya vatriri yi ta sungula hi 8n.m. kutani yi hela hi 1n.n., na ku suka hi 8n.m. ku fika hi 12:30n.n. ku korhokela vanhu.

Apleni u vule leswaku vatriri va ta cincana eka tixifiti letimbirhi, ku endlaka leswaku swi olova loku swi ta eka xifiti ya Mugqivela.

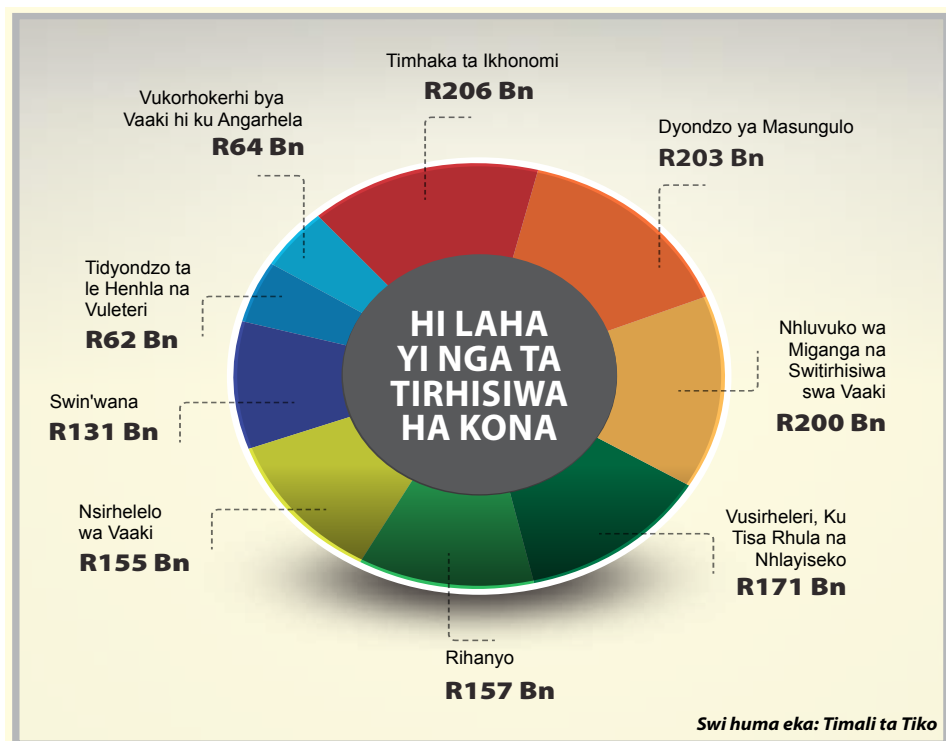
Loku u lava vuxokoxoko byo tala bela riqingho DHA 0800 60 11 90.

MPIMANYETO WA 2015

Mpimanyeto wa 2015: Ku ringanisa loko tika

Holobywa wa Timali Nhlanhla Nene a andlala mali ya mfumo yi nga ta tirhisiwa ha kona ku antswisa vutomi bya maAfrika-Dzonga.

Amukelani Chauke

Hambileswi xiyimo xa ikhonomi ya misava xi nga le hansi, na switirhisiwa swa tiko leswi nga tsana, Mpimanyeto wa 2015 wu swi kotile ku kombeta ku tiyimisela ka Mfumo ku antswisa vutomi bya swisiwana.

Tanihi matiko man'wana, Afrika-Dzonga, ku suka hi 2009 ri kombetile kula ka ntsengo ka ikhonomi na xikweleti xa mfumo lexi andzeke.

Hikwalaho ku tivisiwa ka Mpimanyeto wa 2015 ku vile ku ringanisa loko tika eka Holobywa wa Timali Nhlanhla Nene.

Mahungu lamanene eka Mpimanyeto hi leswaku wu ta tisa ku rhula eka lava holaka miholo ya le hansi ku ya exikarhi mayelana na xibalo xa muholo; ku tlakusa midende, leyi nyikaka nseketelo eka vanhu lava pfumalaka emigangeni ya hina naswona mali yo tala yi ta tirhisiwa eka dyondzo na rihanyo.

NDLELA YINTSHWA YA NKULO

Loko ku katsiwa na xikweleti lexi gonyaka, mpimanyeto wa Holobywa a wu lava ku veka tiko endleni ya nkulo hi ku ololoxa mitlho-ntlho leyi nonokisaka nkulo – ku fana na swiphiso swa gezi – ku tumbuluxiwa ka swivandla swa mintirho na ku anamisiwa ku nghenelela eka ikhonomi.

Holobywa a a swi tiva leswaku u na ntirho wo hunguta matirhiselo ya mali eka malembe mambirhi lama landzelaka, naswona a a fanele ku tlakusa mali ya tiko (muholo) ku suka eka swibalo ku kota ku kuma R12 wa tibilyoni to engetela eka mali ya tiko (muholo) ku pfuneta ku hakelela mpimanyeto wa lembe leri na R15 wa tibilyoni tin'wana ta haxawa.

Nakambe a a lava ku ehlixa nkayivelo wa mpimanyeto wu ya eka 3.6 %.

Lowu a wu fanele ku va mpimanyeto wa nkoka swinene eka 21 wa malembe, naswona hambiloko ku ri na mitlho-ntlho leyi, Holobywa a a fanele ku tiyisa leswaku mpimanyeto wa lembe leri wu fambisana na swikongomelo swa Kungu ra Nhluvukiso wa Tiko (NDP).

"Mpimanyeto wa 2015 wu kongomise eka ku tlhela ku ringanisiwa pholisi ya xibalo leswaku yi nyika tshikelelo eka vuvekisi, ku seketela nhluvukiso wa mabindzu ku tlakusa vurimi na tifeme no endla leswaku madoroba ya hina ya va tinjhini ta nkuriso," ku vule Holobywa eka mbulavulo wa yena.

KU THOLA NA NHLUVUKISO WA MABINDZU

Mfumo wu ya emahlweni no rhangisa ku kuma tindlela to tumbuluxela maAfrika-Dzonga mitirho.

"Leswi swi katsa mpfuno eka xibalo xa vuthori na vuvekisi, nseketelo wa nhluvukiso wa mabindzu, nhluvukiso wa vutshila na tiphurogireme ta vuthori," ku vule Holobywa.

Leswi landzelaka swi ta averiwa eka nkarhi wa MTEF:

- R10.2 wa tibilyoni ti averiwe mpfuno eka nhluvukiso wa tifeme na nseketelo leti ta ha kuala ta vukorhokeri.
- R5.4 wa tibilyoni ti ya eka phurogireme ya ku antswisa mphikizano eka vumaki ku pfuna 1 450 wa tikhampani hi nseketelo wa timali ku tlakusa nhluvukiso wa swikili.
- R3.5 wa tibilyoni ti averiwe tizoni to hlawuleka ta ikhonomi to hlukisa switirhisiwa.
- R3.5 wa tibilyoni ti averiwe Ndawulo wa Nhluvukiso wa Mabindzu Lamatsongo ku endlela nseketelo wa vutsundzuxi na vuleteri eka mabindzu lamantsongo.
- R4 wa tibilyoni ti averiwe Nkwama wa Mintirho hi ku tirhisiwa na mabindzu yo ka yi nga ri ya mfumo eka tiphurojeke leti tumbuluxaka mintirho leyintshwa, ku seketelaka valavi na mintirho na ku ololoxa swirhalanganyi swa xivumbeko ku ya eka ku kula loku angarhelaka.
- R11.8 wa tibilyoni ti averiwe Ndawulo ya Timhaka ta Mbangu leswaku yi hakelela ku tlula 107 000 ya mintirho ya nkarhi hinkawo leyi ringanaka na 224 000 wa swivandla swa mitirho hi tiphurojeke ta swa mbangu ta EPWP.
- R590 wa tibilyoni ti averiwe Green Fund eka nkarhi wa theme ya le xikarhi, eka tiphurojeke ta makungu ya mbango hi ku tirhisiwa na mabindzu yo ka yi nga ri ya mfumo.

Hlaya pheji 5 ku kuma mahungu hi xitalo hi Mbuvavulo wa Mpimanyeto

Timasipala ti engeteleriwa Mpimanyeto

Xirho xa Huvonkulu Nomusa Dube-Ncube u ri maavelo ya mpimanyeto wu ta antswisa switirhisiwa eKZN.

NKAMBISISO WA TIMALI TA SWITIRHISIWA

Xirho xa Huvonkulu Dube-Ncube u vule leswaku u tsakile ku tlurisa mpimo hu kungu ra nkambisiso wa nkama wa switirhisiwa swa mfumo wa miganga, leswi nga ta yisa eka ku tiyisisa tihakelo eka ku hlukisa tindzha-wu tin'wana leti khale a ti si-wanekile eKwaZulu-Natal.

Nkambisiso wa mali ya switirhisiwa swa mfumo wa muganga wu langute eka nhlaysiko wa switirhisiwa.

"Ku lunghisiwa na nhlaysiko wa switirhisiwa swa masipala swi tama swa ha ri swin'wana swa swirhangana swa hina tani-

hiloko hi hlohotela timasipala ku tlhelela eka ku endla swa nkoka tanihi xiphemu xa phurogireme ya Ku endla swa Nkoka, leyi ha ha ku yi simekaka eka xifundzankulu," ku vule Xirho xa Huvonkulu Dube-Ncube.

Amukelani Chauke

Xirho xa Huvonkulu

wa KwaZulu-Natal wa Mfumontirhisano na Timhaka ta Xinto, Nomusa Dube-Ncube u hoyozele ku andzisiwa ka maavelo ya mpimanyeto wa switirhisiwa eka timasipala, laha xiave lexikulu swinene xi nga ya eKwaZulu-Natal.

"Khale hi kombele maavelo lama andzisiweke ya vukorhokeri bya nkoka eka timasipala ta miganga, leswi hambiloko ku ri na ku humelela lokukulu ku ya emahlweni na ku hlangana na ku salela ndzhaku ka switirhisiwa," ku vule Xirho xa Huvonkulu Dube-Ncube.

Eku andlalani ka Mpimanyeto wa yena wa sweswi, Holobywa wa Timali Nhlanhla Nene u tivise leswaku ku vile ni ku engeteleriwa lokukula eka xiave xa mati, nkululo na gezi eka timasipala ta le matikoxikaya.

U vule leswaku R4.3 wa tibilyoni ti ta tirhisiwa eka malembe manharhu lama landzelaka ku aka vuswikoti no tiyiyisa tisisitame ta matirhiselo ya mali na mphakelo wa switirhisiwa.

MPIMANYETO WA SWA RIHANYO WU HOYOZERIWA

Hi hala tlhelo, Nhlango wa Vatrhi na Vutshunguri wa Afrika-Dzonga (SAMATU) wu amukele ku engeteleriwa ka mpimanyeto eka ku tirhisiwa ka mali eka rihanyo na dyondzo, tisekhithara havumbirhi i ta nkoka eka ku tumbuluxa sisitame leyi tirhaka kahle ya vuhlayiseki bya rihanyo eAfrika-Dzonga.

Phuresidente wa nhlango, Dok. Phophi Ramathuba, u te u tshemba leswaku ku engeteleriwa ka ku tirhisiwa ka mali ku ta endla leswaku ku va na ku antswa ku kulukumba eka nkoka wa vuhlayiso bya rihanyo etindhawini ta vutshunguri.

"Vaaki va ha vulerisa hi ku kayivela ka mirhi, swingolongondzwani swa vutshunguri na vativi va vuhlayiso bya rihanyo. Hikokwalaho hi kombela Ndawulo ya Rihanyu na Nkwama wa Tiko wa Timali ku kuma swintshunxo," ku vula Dok. Ramathuba.

Nhlango wa Vatrhi na Vutshunguri wa Afrika-Dzonga wu tlhela wu hoyozela R1.5 wa tibilyoni leyi tekiweke eka swifundzankulu kutani yi averiwa Nhlango wa Tiko wa Vuvabyi byo Tlulela, na ku tiyimisela ku humesa Mpapfarhuto wo hetisela wa Tirhelo ra Ndindzakhombo wa Rihanyo ra Rixaka.

MPIMANYETO WA 2015

Mpimanyeto wa vanhu

Lembe rin'wana na rin'wana mfumo wu hangalasa Nkambisiso wa Mpimanyeto. Nkambisiso lowu wu pimanyeta leswaku mfumo wu nga nhlengeleta mali muni leswaku wu ta kota ku yi tirhisela swirhangana swo fana na rihanyo, dyondzo, na midende ya vaaki, eka swin'wana swa kona.

Loko mfumo wu hlanganisa mpi-ma-nyeto wa tiko wu fanele ku tekela enhlokweni timhaka ti nga ri tingani to fana na ikhonomi. Ik-honomi i ya nkoka swinene hikuva loko yi ri karhi yi kula swinene, mfumo wu kota ku hlengeleta xibalo xo tala xa tiko. Mfumo wu landzelela maendlelo lawa ya nga ni vuxokoxoko ku ya hi magoza lawa

Ku engeteleriwa ka Midende ya Tiko

Mudende wa Tiko wa mudyuhari	R1 410
Mudende wa Tiko wa mudyuhari loyi a nga na kwalomu ka 75 wa malembe	R1 430
Mudende wa vanhu va khale lava lweke nyimpi	R1 430
Mudende wa mutsoniwa	R1 410
Mudende wa nhlayiso wa n'wana wa un'wana	R860
Mudende wa loyi a tshembeleke eka nhlayiso wa van'wana	R1 410
Mudende wa nseketelo wa n'wana	R330

Swi huma eka: Timali ta Tiko

ya landzelelanaka loko wu nga si teka xi-boho xo hetelela mayelana na Mpimanyeto

wa rixaka.

Mpimanyeto wa 2015 lowu vikiweke hi Holoby Nhlahlala Nene wu andlariwe hi nkarhi lowu tiko a ri langutene na mitlhonthlo. Hambiloko mitlhonthlo leyi ya ha ri kona, mfumo wu tiyimisele ku antswisa vutomi bya lva sweleke.

SIRHELELO WA VAAKI EKA KU SWELA

Eka malembe manharhu lama landzelaka, Ejensi ya Nhlayiseko wa Vaaki wa Afrika-Dzonga (SASSA), wu ta ya emahlweni no ndlandlamuxa switirhisiwa swa midende.

Mfumo wa ha tiyisisa eka ku tiboha ka wona ku herisa nkalandzinganyeto na vusiwana. Ndllela yin'we yo endla leswaku mhaka leyi yi humelela hakunene i ku nyika nseketelo eka vaakitiko lava pfumalaka hi ku va nyika midende.

Loko ku fika 2018, ku lava ku va 17.5 wa timiliyoni ta maAfrika-Dzonga va ta kuma mudende wo karhi. Mudende i ndlela yo kongoma yo lulamisa ntlhonthlo wa vusweti lowu langutaneke na tiko ra hina. Wu kongomisiwe eka vadyuhari, vanhu va khale lava lweke nyimpi, vana na va-tsoniwa.

Ku engeteleriwa ka miholo ya mindyangu ku hunguta ku khumbheka eka vusweti loko hi tlhelo rin'wana swi antswisa vuswikoti bya vaakitiko tanihiloko ku tekiwa magoza ya nkoka yo ya eka ku tumbuluxa tiko leri ra ha hluvukaka.

Mali yo tala ya dyondzo

More Matshediso

Ndzawulo ya Dyondzo ya Masungulo yi hoyozele ku engeteleriwa ka timali leti averiweke dyondzo hi Holoby wa Timali Nhlahlala Nene eka Mpimanyeto wa 2015.

"Ku engeteleriwa hi 8% eka R276.7 wa tibiliyoni eka avelo wa dyondzo wu tiyisisa ku tiyimisele ka mfumo eka dyondzo tanihi nhlohlorhi ya swirhangana swa wona," ku vule Holoby wa Ndzawulo ya Dyondzo ya Masungulo Angie Motshekga.

U vule leswaku avelo lowu wa mpimanyeto wu ta pfuna Ndzawulo ya Dyondzo ya Masungulo leswaku yi fikelela swikongomelo leswi andlariweke eka kungu ra misingiriko yo antswisa risima na vuswikoti eka sisiteme hinkwayo.

"Wu ta hi pfuna swinene eka ku antswisa switirhisiwa swa swikolo, vuhlanganisi bya swikolo tanihiloko hi kongome muanakanyo wa tlilasi ya lembe-xidzana ra 21, ku ya emahlweni na nhluvukiso wa vadyondzisi ku katsa no antswisa mphakelo wa nhundzu yo seketela vadyondzi na vadyondzisi (LTSM) eka swin'wana swa kona," ku vule Holoby Motshekga.

Mpimanyeto wa Holoby Nene wu tiyimisele ku nyika ku tlula R7 wa tibiliyoni eka malembe manharhu lawa ya taka ku siva switirhisiwa eka swikolo swa 510 no phakela mati eka swikolo swa 1 120, nkululo eka swikolo swa 741 na gezi eka swikolo swa 916.

"Hi amukela xitiviso hi Holoby Nene xa leswaku makungu hinkwawo ya swikolo ti ta ringanisiwa naswona tihakelele to aka ti ta lawuriwa hi hofisi ya mufambisinkulu wa ku xava nhundzu," ku vula Holoby Motshekga.

Holoby u vule leswaku ku tiyimisele loku yaka emahlweni ka tindzawulo hinkwato ta mfumo eka dyondzo tanihi masungulo ya le henhla loko ku fanele ku va na ku cinca eka tindhawu hinkwato ta vaakitiko ka vonaka.

"...Mpimanyeto lowu wu endla leswaku swikongomelo swa dyondzo leswi andlariweke eka Kungu ra Nhluvukiso wa Tiko (NDP) swi fikeleleka hakunene," ku vula Holoby Motshekga.

Swin'wana leswi nga ta endleriwa swikolo eka malembe manharhu lama landzelaka swi

katsa:

- ku kandziyisiwa na mphakelo wa 170 wa timiliyoni ta tibuku to tirhela eka 23 562 wa swikolo;
- mudyondzi un'wana na un'wana eka Tigiredi ta R ku fika eka 9 u ta amukela tibuku timbirhi eka dyondzo yin'wana ni yin'wana lembe rin'wana na rin'wana eka tidyondzo ta nkoka;
- R4.1 wa tibiliyoni to aka no seketela tilayiburari ta vaakitiko; na
- R1.1 wa tibiliyoni to endla vuhlanganisi bya Broadband eka mavandla na swikolo swa mfumo swikolo.

Holoby Nene u tlhele a seketela vaxavi va nhundzu ya mfumo ya le xikarhi wa LTSM kutani a boxa leswaku eka xikombeloku tiyisisa vufambisi bya timali no sivele vukungundzwana, tibuku hinkwato leti nga ta phakeriwa eswikolweni lembe leri taka ti ta fambisiwa hi nkotiraka leyi nga ta kaneriwa ya le xikarhi.

XANA A WU SWI TIVA?

Vuhlanganisi bya *Broadband* i vuhlanganisi bya rivilo ra le henhla ra inthanete. Yi olovini na ku hlatlisa loko u yi na ya ku va ya maxinguvalawa tanihileswi mahungu ya nga rhumeriwaka no amukeriwa hi xihatla swinene.

Mfumo wo tirhisa mali yo tala eka dyondzo na rihanyo

Eka malembe lama nga hundza ya 21, Mfumo wu endle ku humelela loku kulu swinene eku tiyiyiseni leswaku maAfrika-Dzonga ya fikelela dyondzo ya kahle na vukorhokeri bya nhlayiso wa rihanyo wa risima. Eka malembe manharhu lama landzelaka, mpimanyeto wu ta aviwa hi ndlela leyi:

- R19.5** wa tibiliyoni yi ta ya eka Ndzawulo ya Rihanyo leswaku ku hlalisiwa no tlhela ku akiwa hi vuntshwa tindhawu ta vutshunguri na nkombo wa tiphurojeke letikulu leti fambisaka hi tindzawulo ta swifundzankulu na ta rixaka.

- R7** wa tibiliyoni ti averiwe switirhisiwa swa Swikolo leswi saleleke ndzhaku leswaku yi siva switirhisiwa eka 510 wa swikolo no phakela mati eka 1 120 wa swikolo, nkululo eka 741 wa swikolo na gezi eka 916 wa swikolo.

- R3.1** wa tibiliyoni ti ta averiwa xikimu xa basari xa Funza Lushaka. Ku piman-yetiwa leswaku loko ku fika 2017/18 kwalomu ka 10 200 wa mathicara mantshwa ya ta nghena eka vukorhokeri bya tiko. Phurogireme ya Basari ya Funza Lushaka i phurogireme ya malembe manyingi leyi seketelaka vudyondzisi eswikolweni swa vaaki.

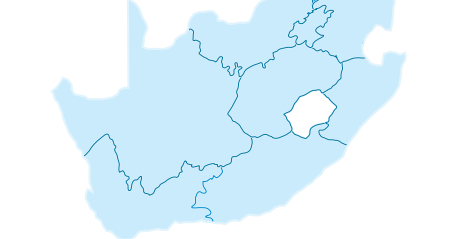
MIMBULAVULO YA VAHOLOBYE NA SWIFUNDZANKULU

Vaholobye va swifundzankulu swa Tiko swa Nkaye na mimfumo ya swifundzankulu swa vona vana makungu lamakulu ya ku antswisa vutomi bya vanhu laha vatshamaka kona. Vuxokoxoko bya makungu lawa ya andlariwile loko Vaholobye va nyika Mimbulavulo ya Vaholobye na Swifundzankulu.

Limpopo yi koka navelo wa vuvekisi bya matiko ya le handle

Holobyenkulu Stanley Mathabatha

Nthambeleni Gabara

Limpopo yi hundzuke xitici lexi vavekisi va le matikweni ya le handle va tihlawuleleke xona, ku vula Holobyenkulu wa Limpopo Stanley Mathabatha. “Hi nkarhi wa riendzo ra hina ra mabindzu na vuvekisi eka People’s Republic of China hi Nhlangua 2014, hi sayine memorandamu wa ntwanano na vavekisi lavakulu.

“Memorandamu wa ntwanano wo sungula wu sayiniwe na Khamphani ya ku Cincisana Swicelwa ya le Hong Kong (Hoi Mor) leswaku ku tumbuluxiwa Ndhawu ya Phurojeke ya Mb-

Ku sivela mafu ya vamanana loko va ha tikile swi le henhla eka swirhangana swa KZN

Holobyenkulu Senzo Mchunu

Pricilla Khumalo

Ku hungutiwa ka mafu ya vamanana loko va ha tikile na mafu ya vana swi ta va swikongomelo swa Mfumo wa xifundzankulu xa KwaZulu-Natal eka ntlhanu wa malembe lama taka.

Loko a nyika Mbulavulo wa Holobyenkulu na Xifundzankulu (SoPA), Holobyenkulu Senzo Mchunu u vule leswaku hambiloko vusweti byi tinyike matimba, xifundzankulu xi vone ku enhla lokukulu ka nhlayo ya vana lava nga na ntiko wa le hansi/vo ondza swinene eka vana lava nga ehansi ka ntlhanu wa malembe ku suka eka 44 eka 1 000 hi 2010 ku ta eka ya sweswi leyi nga ehansi ka 14 eka 1 000.

Xifundzankulu xi tlhele xi vona ku enhla eka ku lova ka vana va le hansi ka lembe rin’we hi mpimo wa 10.8% hi 2010 ku ta eka wa sweswi wa 7.3%.

“Hi vone mafu ya vamanana loko va ha tikile exibedhilele hi mpimanyiso wa 138 eka 1 000 wo bebula, wu ri ehansi ku suka eka 195 000/1 000 hi 2010. Malembe lawa hi languteriwaka ku hanya ya vavanuna ya gonyile ku suka eka 49 ku ya eka 54 kasi wa vamanana ya suke eka 50 ku ya eka 59,” ku vule Holobyenkulu Mchunu.

Xifundzankulu xi ta hatlisisa nsivelo wa ntlulelo wa HIV ku suka eka manana ku ya eka n’wana hi ku sivela tlulelo loko antswariwa.

hasiso wa tisimbhi ya Afrika-Dzonga,” u vule leswi hi nkarhi wa Mbulavulo wa Holobyenkulu na Xifundzankulu (SoPA). Phurojeke leyi yi nga na hakelo ya vuvekisi loyi pimaneytiwaka yi ri kwalomu ka R38.8 wa tibilyoni, yi ta va eka Zoni yo Hlawuleka ya Ikhonomi eMusina, naswona yi ta tumbuluxa 19 000 ya mitirho yo kongoma eka malembe manharhu.

Khampani ya Vuvekisi ya Vamanana wa Afrika-Dzonga na yona yi nghenelelele ntwanano wa nhlanguanelo wo ringeta na Ntlawa wa Nhluvukiso wa Jidong na Nkwama wa Nhluvukiso wa China Afrika wa vuvekisi bya R1.65 wa tibilyoni eka vuendli bya tisemendhe eThabazimbi.

Ku aka, loku ku sunguleke hi 2014, a ku fanele ku herile n’hwetile leyi nga hundza.

“A ndzi na ku kanakana ka leswaku vuvekisi lebyi byi ta engetela tihakelo eka ku ringeta ka hina ku ndlandlamuxa vuswikoti bya ntswalo bya ikhonomi ya hina,” ku vula Holobyenkulu Mathabatha.

“Hi pfule Tikholeji ta Vurimi ta Madzivhandila and Tompi Selekale emasungulweni ya lembe leri.

“Tikholeji leti se ti tele naswona ta tirhisiwa no tirha kahle. Ti na swichudeni leswi nga riki ehansi ka 140,” a vula.

Holobyenkulu Mathabatha u vule leswaku vundzeni bya kharikhulamu byi vumbiwe hi vuntshwa no hluvukiseriwa ku humesa vativi va ikhonomi ya vurimi, vaofisiri vo engetela, vativi va swa madyelo na swa misava, vativi va vurimi na vativi va vutshila bya ndzimelo wa swirhapa.

Kharikhulamu yi tlhele yi hlanganisiwa na tidyondzo tin’wana leti dyondzisiwaka hi Yunivhesithi ya Limpopo na Yunivhesithi ya Vhenda.

Swi ta hatlisisa ku tekiwa ka goza ro sungula Pfhumba ro Hatlisisa ku Hungutiwa ka Mafu ya Vayimana na Vana eAfrika.

Xifundzankulu xi ta tlhela xi hatlisisa ku simekiwaka ka Phila Mntwana eka xiyimo ya muganga ku andzisa mlikelelo wa vana lava nga ehansi ka ntlhanu wa malembe no hatlisisa nhlalulvo wa rifuva na vutshunguri eka vana lava nga entlaweni lowu wa malembe.

“Xikongomelo xa hina i ku hunguta nhlayo ya ntlulelo wa mavabyi ya HIV yintshwa hi 50% hi 2016 no hunguta ku khumbheka hi HIV na AIDS hi ku ndlandlamuxa mlikelelo wa phakeji leyi faneleke ya hlaysiseko wa vutshunguri na nseketelo eka 80% ya vanhu hinkwavo lava kumiweke va ri na HIV,” ku vule Holobyenkulu Mchunu.

Ku vuyelerisa ikhonomi ya malokixi ya Gauteng

Holobyenkulu David Makhura

Bathandwa Mbola

Mfumo wa Xifundzankulu xa Gauteng xi veke etlhelolo ku tlula R160 wa mamiliyoni yo antswisa no pfulela vuswikoti bya ikhonomi ya malokixi.

Holobyenkulu David Makhura u endle xitiviso loko a ri karhi a nyika Mbulavulo wa Holobyenkulu na Xifundzankulu (SoPA), u vule leswaku mali leyi yi ta pfuna swinene eku lweni na ku pfumaleka ka mintirho, vusweti na nkalandzinganyeto.

“Hi fanele ku tirha hi kongome swipimelo laha rhandi yin’wana na yin’wana leyi kumiweke eka ikhonomi ya malokixi yi faneleke ku rhendzeleka eka ikhonomi ya malokixi leswaku yi pfuna vatshami va lokixini,” ku vula Holobyenkulu David Makhura.

Hi ku engetela, ti-metro letinharhu (Johannesburg, Tshwane na Ekurhuleni) ti veke etlhelolo R3 wa tibilyoni, R22 wa timiliyoni na R150 wa timiliyoni, hi ku landzelelana, ku seketela ikhonomi ya malokixi na van’wamabindzu lavatsongo va le mlokixini eka ntlhanu wa malembe.

EDiepsloot, Xirho xa Huvonkulu Lebogang Maile, u tivise leswaku kwalomu ka 160 van’wamabindzu lavatsongo va le lokixini lava kumbekaka eka vumakinyana na migingiriko yin’wana ya vutumbuluxi va ta vuyeriwa eka R1.6 wa tibilyoni ta vuvekisi, eRiversands/Diepsloot SMME Incubation Hub.

Ku ta simekiwa tindhawu tin’wana ta nkombo ta mabindzu emalokixini yo hambanahambana eka xifundzankulu. Tindhawu leti ti ta pfuna no seketela mabindzu ya le lokixini.

Tindhawu tintshwa ta mabindzu ti ta tumbuluxiwa eEnnerdale, Hammanskraal, Mabopane na Reiger Park.

Ku suka kwalaho, tiphaka ta tifeme eKathleen, Orlando, Residentia, Khutsong na Ennerdale ti ta vuyelerisiwa, ku vula Xirho xa Huvonkulu Maile.

Mfumo wa xifundzankulu wu tlhele eka tiko-tara tinharhu leti hundzeke, wu teka magoza ya ku tumbuluxa swivandla swa mintirho.

Nghingiriko wa Mfumo wa xifundzankulu xa Gauteng lowu simekiweke hi N’wendzambahala 2014, tin’hwetile tinharhu nkarhi wu nga se fika, Mfumo wa Xifundzankulu xa Gauteng lexi kongomaneke ni nyika ntshembo, vuleteri bya swikili na swikili swo fambisa mabindzu eka 500 000 wa vantshwa va Gauteng, Tshepo 500 000, wu vile wu sungule ku tisa ku hambana evuton’wini bya vantshwa.

Tanihiloko hi ri emakumu ya kotara ya vunharhu, swivandla swa mintirho leswi tumbuluxiweke hi Vukorhokeri bya Vantshwa va Rixaka, phurogireme ya Zivuseni, Ndzawulo ya Mfumontirhisano na Timhaka ta Xinto na Nhlanguano wo Tiyimela woxe wa Hluvukiso na mihlangano yo hambana leyi nga endleki mintswalo leyi nga kwalomu ka 165 516.

Eka tiphurojeke leti simekiweke hi timali ta switirhisiwa swa mfumo, xifundzankulu xi kombete ku humelela lokukulu swinene.

Eka malembe ya mune lama landzelaka, ntsengo wa vuvekisi wa Mfumo wa Xifundzankulu xa Gauteng eka nhluvukiso wa switirhisiwa wu ta va wu tlula R32 wa tibilyoni, loko timasipala ta Gauteng ti ta tirhisa R94 wa tibilyoni, hi nkarhi lowu fanaka.

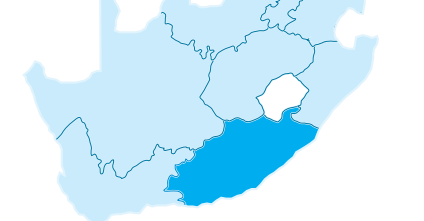
Eka malembe ya ntlhanu lama landzelaka, mabindzu lamakulu ya le lokixini na wona ya ta kuma mitirho yo tala ya bindzu yo huma eka mfumo.

“Sweswi hi tibohe ku veka etlhelolo 30% wa mpimanyeto wa ku xava nhundzu ya vaaki ku endlela mabindzu ya le malokixini eka malembe ya ntlhanu lama landzelaka,” ku vula Holobyenkulu Makhura.

Ku tumbuluxiwa ka mintirho ku le henhla eka agenda ya Kapa-Vuxa

Holobyenkulu Phumulo Masualle

Edwin Tshivhidzo

Holobyenkulu Phumulo Masualle wa Kapa-Vuxa u vula leswaku xifundzankulu xi ta rangisa emahlweni ku tumbuluxa mintirho na leswi nga hetaka nkarhi wo leha vanhu wa ha tshembela eka swona ku tihanyisa hi 2015.

Xifundza xi kongome eka ku tumbuluxa 129 597 wa swivandla swa mintirho hi Phurogireme ya Mintirho ya Vaaki leyi Ndlandlamuxiweke (EPWP) na 37 000 hi Phurogireme ya Mintirho ya Vaaki (CWP).

“Hi fanele hi endla leswi hambiloko xiyimo xa ikhonomi leyi nga ni swikombi swa ikhonomi leyi nga ni nhlayo ya le henhla ya ku pfumaleka ka mintirho etikweni. Hi lava ku lwa ni ku tumbuluxa mitirho leyi tiyeke eka vanhu va hina. A a vulavula hi nkarhi wa Mbulavulo wa Holobyenkulu na Xifundzankulu.

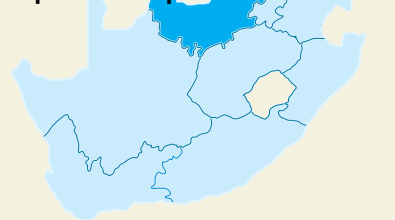
Xiyimo xa ku pfumaleka ka mintirho eka xifundzankulu sweswi xi yime eka 30.8%, kasi ku pfumaleka ka mitirho eka vantshwa ku yime eka 50%.

Holobyenkulu Phumulo Masualle u vule leswaku 24 737 wa mitirho eka thagete ya 13 234 leyi tumbuluxiweke hi tiejensi ta Mabindzu ya Nhluvukiso ya Kapa-Vuxa (ECDC), Zoni ya Tifeme ta Nhluvukiso ta le East London (ELIDZ) na Mabindzu ya Nhluvukiso ya Coega (CDC).

NW yi ta lulamisa mitlhontlho ya mati

Holobyenkulu Supra Mahumapelo

Neo Semono

Mfumo wa xifundzankulu xa N’walungu-Vupeladyambu wu veke etlhelolo ku tlula R100 wa tibilyoni ku endlela ku antswisa switirhisiwa eka MTEF.

Loko a ri karhi a vulavula hi nkarhi wa Mbulavulo wa Holobyenkulu na Xifundzankulu, Holobyenkulu Supra Mahumapelo u vule leswaku Mpimanyeto wa switirhisiwa wu katsa tindzawulo hinkwato ta xifundzankulu na timasipala hinkwato ta 23.

“Mpimanyeto lowu wu ta tirhiseriwa ku hakelela ku akiwa ka mapatu, mati na nkululo, swikolo, switirhisiwa swa rihanyo, tindlu, vurimi, switirhisiwa swa vutshila na vupfhumba eka tiwadi hinkwato ta 383 eka xifundzankulu,” ku vule Holobyenkulu Supra Mahumapelo.

Ndzawulo ya Mati na Nkululo yi endle leswaku ku va na R1.9 wa tibilyoni ku tirhana ni mitlhontlho ya switirhisiwa mati na nkululo eka xifundzankulu.

“Tiphurojeke ti le ka swiyimo swo hambanahambana swo suka eka nkunguhato ku fika eka ku simekiwa loko swiyenge swin’wana se swi hetiwile.”

Leswi a swi katsi mintwanano ya R705 wa timiliyoni na R312 wa timiliyoni to hlaysisa na ku aka mapatu ya xifundzankulu leyi humaka eka Komiti ya Phuresidente ya Vuhlanganisi bya Switirhisiwa (PICC) ehansi ka Makungu ya Phurogireme ya Tiphurojeke ta Switirhisiwa 4 (SIP 4).

Tiphurojeke leti ti languteriwe ku lulamisa mitlhontlho ya mphakelo wa mati etindhawini to hambanahambana to fana na Madibeng, Bloemhof, Schweizer Reneke, Setlagole, Mafikeng.

Holobyenkulu u tlhele a vula leswaku xifundzankulu xi tirha hi matimba ku herisa nsalelondzhaku wa tindlu. Ku fikela sweswi, 223 591 wa tindlu ti akiwile ku suka hi 1994, leswi durheleke mfumo R13 wa tibilyoni.

MIMBULAVULO YA VAHOLOBYE NA SWIFUNDZANKULU

Xifundzankulu xi thagete 14 wa vuvekisi lebyi nga hakelo ya R2 237 wa tibiliyoni eka ti-IDZ letimbirhi.

“Tanihi xiphemu xo tlakusa xifundzankulu tanihi xitichi xa vuvekisi byo tihlawuleleke, hi le ku Tumbuluxeni ka Kungu ro Hluvukisa Vuvekisi leri kongomisiweke eka ku endla leswaku ku ri swi koteka ku va na ku kula ka ikhonomi leyi tiyeke swinene eka xifundzankulu,” ku vula Holobyenkulu.

Eka lembe ximali ra 2015/16, ECDC yi la-nguteriwe ku tumbuluxa 7 000 wa swivandla swa mitirho, Coega 8 797 eCoega na 5 500 eELIDZ.

Holobyenkulu Masualle u vule leswaku eka

lembe leri taka, mitirho yi ta tumbuluxiwa eka vumaki, vutleketli, ndlela yin'wana yo kuma eneki, ku puresosa swirimiwa na vukorhokeri.

“Eka matshalatshala yo ya emahlweni no tumbuluxa mitirho, hi ta seketela 280 wa mabindzu lamatsongo, ya le xikarhi, lamakulu swinene na 70 wa mabindzu ya hlangelelo,” a vula.

Leswi a swi ta tiyiyisa ngenenelela ka vaaki eka tisekhithara leti khale a va pfaleriwe ehandle eka ikhonomi.

Xifundzankulu xi tumbuluxile 35 222 wa swivandla swa mitirho hi CWP na 155 235 hi EPWP, ku tlurisa tithagete leti a ti pimanye-tiwile.

Holobyenkulu u vule leswaku ku akiwa ka tilayini ta gezi ra matimba ya le henhla i swa nkoka eku ceriweni ka magazini etindhawini ta Hotazel ti ta hela ku nga si hela eka hafu yo sungula ya 2015.

Layini leyintshwa ya 400 wa tikhilovholoto yi ta phakela gezi etindhawini ta Kathu / Hotazel.

Exikarhi ka Dzivamisoko na N'wendzambahala 2014, kwalomu ka 2 000 wa mindyangu yi hoxiwele giridi ya gezi kasi yin'wana ya 1 058 yi ta hoxiwa giridi ku nga se fika Nyenyankulu 2015.

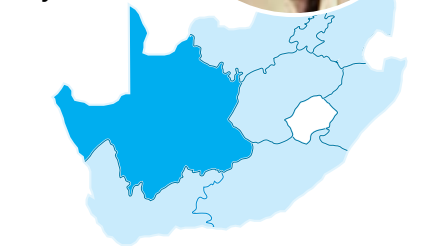
Nhluvukiso wa switirhisiwa eka xifundzankulu eka malembe manharhu lama landzelaka wu ta katsa:

- R170 wa timiliyoni to tlhandlameta namambe mapatu, lawa ya katsaka patu ra Loeriesfontein ku ya eNieuwoudtville; Patu ra Philipstown ku ya eHanover na MR795 eStrydenburg.
- R93 wa timiliyoni to lunghisa mapatu lama onhiweke hi ndhambhi etindhawini to hambanahambana to katsa Petrusville, Prieska North, Neilersdrift ku ya eKakamas na Blouputs.
- R25 wa timiliyoni ta hlaiyiseko wa mabuloho ya Muganga wa Namaqua.
- R8 wa timiliyoni to lulamisa mapatu yo celeka.
- R20 wa timiliyoni eka fenichara ya patu (mifunguho ya patu na tinsimbhi / tirheyili to sirhelela)
- R205 wa timiliyoni ta nhlaiyiso wa ntlovelo na nsivelo eka xifundzankulu hinkwaxo.
- R100 wa timiliyoni eka N14 ePostma-sburg leri kokaka 55 km. Nhlaiyo ya 50 wa swivandla swa mintirho swi tumbuluxiwele. Ku fika sweswi phurojeke leyi ku hele 90% ya yona.
- R60 wa timiliyoni ta patu ra Hotazel ro ya eTsineng, hi ku tirhisana na mayini ya BHP Billiton. Xiyenge xa 3 xi ta sungula ku nga ri khale.

Ku cinciwa ka Kapa-N'walungu

Holobyenkulu
Sylvia Lucas

Ursula Graaff

Mbulavulo wa Holobyenkulu na Xifundzankulu lowu wa ha ku vaka kona wa Holobyenkulu wa Kapa-N'walungu Sylvia Lucas a wu kongomisiwe eka ku cinca ikhonomi ya xifundzankulu na tindlela tin'wana ta eneki yo vuyelerisiwa.

Kwalomu ka 18 000 wa vanhu va thoriwile eka xifundzankulu eku heleni ka 2014, ngopfungopfu eka swiyenge swa vurimi na vumaki.

TINDLELA TIN'WANA TA ENEJI YO VUYELERISIWA

Holobyenkulu Lucas u vule leswaku Eskom yi hlanganisile 950 wa timestawati ta eneki yo vuyelerisiwa Vatumbuluxi va Gezi vo Tiyimela va ri Voxe eka giridi.

Eskom yi tirhise ku tlula R300 wa timiliyoni eka antswiso wa miako Kapa-N'walungu, leswi katsaka xitichintsongo xa gezi lexintshwa xa Schmidtsdrift na Canal ekusuhi na Vanderkloof.

Ku antswisiwa ka thekinoloji eKapa-Vupeladyambu

Holobyenkulu
Helen Zille

Albert Pule

Swikolo, tilayiburari na tindhawu ta vutshunguri eKapa-Vupeladyambu hinkwa-yo swi tlakusiwele swinene hi ku nyikiwa swa xithekinoloji, no kota ku fikelela vukorhokeri Broadband lebyi antswisiweke.

Hikwalaho ka leswi hi khensa vutirhisano exikarhi ka mfumo wa eKapa-Vupeladyambu, Nhla-ngano wa Thekinoloji ya Mahungu ya Mfumo (SITA) na vukorhokeri bya vuhlanganisi bya tinqingho bya khaphani leyikulu ya Neotel.

Vutirhisani byi ta endla leswaku ku va ni ku

tlula 300 wa tindhawu laha WiFi yi khomaka kahleleyi nga ta angarhela tindzhawu to tala xifundzankulu. Netiweke yo pfumala wayilese – leyi tlhelaka yi tiveka hi ra WiFi – i ndlela yo kuma inthanete ya Broadband ku nga tirhisiwi tintambhu. Yi ku pfumelela ku hlanganisa khomphyutara kun'wana na kun'wana u ri hava tilayini ta riqingho to engetela kumbe tikhebulu.

Loko a ri karhi a vulavula hi nkarhi wa Mbulavulo wa Holobyenkulu na xifundzankulu, Holobyenkulu Helen Zille u tivise leswaku kwalomu ka 2 000 wa tindhawu ta mfumo ti ta amukela vukorhokeri bya Broadband lebyi nga ta tlhela byi vuyerisa vanhu va xifundzankulu.

“Hikwalaho ndzi tsakile swinene ku tivisa leswaku Mfumo wa eKapa-Vupeladyambu Nhlango wa Thekinoloji ya Mahungu ya Mfumo (SITA) na Neotel va sayinile ntwanano wa makungu mixo lowu ku endlela ku phakela vukorhokeri bya broadband eka kwalomu ka 2 000 ka tindha-wu ta mfumo, ku katsa swikolo, tilayiburari na tindhawu ta vutshunguri eka malembe mambi-rhi kumbe manharhu lama taka,”

Hi Mudyaxihi lembe leri taka, tindhawu hinkwato ti ta va ti hlanganisiwele hi 10Mbps wa rivulo ra le hansi eka ntwanano lowu kutani hi Mhawuri 2018, tindhawu to tala ti ta va ti hlanganisiwele hi khebulu ya fibre optic yo va na 90% ya tindhawu to va va tiphina hi rivulo ra 100Mbps na 10% yo tiphina hi rivulo ra 1Gbps.

Ku ya hi Holobyenkulu, vukorhokeri broadband lebyi antswisiweke byi ta pfuna mfumo ku tumbuluxa swivandla swa mintirho eka xifundzankulu.

Ku engeteleriwa ka switirhisiwa swa swikolo swa Free State

Holobyenkulu
Ace Magashule

Albert Pule

Mfumo wa Xifundzankulu xa Free State wu rhangise ku antswisa tiphurojeke to hambanahambana ta switirhisiwa eka xifundzankulu hinkwaxo.

Ku fika sweswi, mfumo wa xifundzankulu wu hetise ku aka swikolo swinharhu na tihositele tinharhu ta swikolo eka tindhawu to hambana ta xifundzankulu.

“Tiphurojeke ta switirhisiwa leti hetuweke hi lembeximali leri ti katsa swikolo swinharhu swintshwa swa Phurayimari ya Letlotlo Naledi eBothaville, Phurayimari ya Nthutuzelo eBultfontein na Phurayimari ya Lister Skosana eParys.

“Tihositele tinharhu tintshwa ta swikolo ti hetiwile Phillipolis, Bainsvlei na Ventersburg. Nhluvukiso wa tihositele ta swikolo i ku yisiwa emahlweni ka ku tinyikela ka hina ku hunguta hi katsongotsongo eka ku tshembela eka swo famba swa vadyondzi ku tiyiyisa leswaku vadyondzi va fikelela dyondzo ya risima,” ku

vule Holobyenkulu Magashule.

Swikolo swin'wana swimbirhi swi akiwile ehansi ka Kungu ra Mphakelo wa Switirhisiwa swa Hatlisiso wa Swikolo (ASIDI).

ASIDI i ngingiriko wa Ndzawulo ya Dyondzo ya Masungulo wo lava ku herisa nsale-londzhaku eka switirhisiwa swa swikolo. Yi tlhela yi kongoma na ku tlakusa mipimo ya swikolo ku lava ku fikelela xiyimo xa vutirhiseki lebyi amukelekaka leyi hlamuse-riwaka hi Xipimo xa Maendlelo na Mipimo ya Switirhisiwa swa Swikolo no tiyisa leswaku swikolo swi hlaiyisekile na ku va na switirhisiwa leswi faneleke.

“Hi tlhela hi heta ku aka swikolo swimbirhi ehansi ka phurogireme ya ASIDI – hilesiwaku i swikolo leswi swi faneleke ku tlhela swi akiwa hi vuntshwa hikwalaho ka ku va switirhisiwa leswi a swi akiwe hi swona a ku ri swa nkarhi nyana.”

Swikolo leswi i PT Sanders eTrompsburg na Phurayimari ya Vredefort eVredefort.

Tiphurojeke tin'wana ta switirhisiwa ti katsa:

- Swikolo swintshwa eka swifundzankulu swo hambanahambana swa xifundzankulu.
- Tiphurojeke to hambanahambana ti le ndleleni eka 66 wa swikolo eFree State. Tiphurojeke leti ti ta engetela titlilasi tin'wana eka 31 wa swikolo, 29 wa tibuloko ta vufambisi, 12 wa tiholo tintshwa, 12 wa switanga swi ntshwa na 12 wa tisenhara ta vuhaxi na tilaboretari.
- Ku aka ku ya emahlweni eka swikolo swo engetela swa 20 ehansi ka phurogireme ya ASIDI.
- Khume ra swikolo swi ta antswisiwa swi wa swikolo swo helela swa vukorhokeri ya ri matshalatshala yopfuna vana lava nga na swilaveko swo hlawuleka.
- Mune wa tihositele ta swikolo ti le ku hluvukisiweni. (eka swikolo swo hlawuleka swa Sekondari ya Sediti na Boitumelong – havumbirhi swi le Thaba Nchu – Cikolo xa Nhlangelelo xa Ede-ndville eEdenville na Xikolo xa Purasini xa Sebonakaliso eHarrismith.)

Mpumalanga yi pakanisa eka nhluvukiso wa switirhisiwa

Holobyenkulu
David Mabuza

Nosihle Shelembe na
Ursula Graaff

Mpumalanga yi veke etlhelolo R2.065 wa tibiliyoni eka phurogireme ya yona ya nhluvukiso wa switirhisiwa hi 2015/16.

“Phurogireme ya hina ya nhluvukiso wa switirhisiwa yi ya emahlweni no rhangisa switirhisiwa swa ikhonomi ya vaaki tanihi mapatu, swibedhlele na swikolo,” ku vula Holobyenkulu David Mabuza loko a vulavula hi nkarhi wa Mbulavulo wa Holobyenkulu na Xifundzankulu (SoPa).

Tanihi xiphemu xa nhluvukiso wa switirhisiwa eka xifundzankulu, Mbombela yi hetile Xiyenge xo Sungula xa goza ra hlangelelo wa Vutleketli bya Vaaki lebyi Hlanganisiweke.

Ku akiwa ka switirhisiwa leswi, loku khumbaka ku anamisiwa ka swiphemu swin'wana swa hlangelelo wa mapatu ya le Xikarhi ka Doroba, ka karhi ku ya emahlweni. Phurojeke yi kongomise eka ku hlanganisa tinxaka hinkwato ta vutleketli.

Holobyenkulu Mabuza u vule leswaku phurogireme ya Nhluvukiso wa Moloto Rail

Corridor na yona yi pfumeleriwile.

“Moloto Development Corridor yi ta vanga ku kula ka ikhonomi na ku tumbuluxiwa ka mitirho leyi nga ta pfuna xifundzankulu, ngopfu ngopfu Timasipala ta Muganga ta Thembisile Hani na Dok. JS Moroka

“Yi ta koka rinoko eka vuvekisi bya mabindzu yo ka ya nga ri ya mfumo lama nga ematlhelo ya patu leri, hi ndlela yoleyo, ku ta andza ku jongela ka nhluvukiso wa mintirho na mabindzu ya muganga,” a vula.

MAKETE WO HUMESA NTSHOVO WA KAHLE WA MATIKO YA MISAVA EMPUMALANGA

Holobyenkulu Mabuza u vule leswaku endlelo ro kuma no tsarisa misava ku endlela Makete wo Humesa Ntshovo wa Kahle wa Matikoya Misava eMpumalanga se swi hetiwile.

“Hinkwato timhaka ta nkoka leti fambelana na milawu leyi faneleke ku landzeleriwa yo tanihi ku kambisa ku khumbeka ka mbangu swi endliwile.”

Makete wo Humesa Ntshovo wa Kahle wa Matiko ya Misava eMpumalanga wu ta tumbuluxa switirhisiwa leswi lavekaka na malawulele ya tipulatitomo ta vutleketli ku pfuna van'wamapurasi va matsavu, mihandzu, malamula na va nyama no susa swirhlanganya leswi nga kona sweswi emakete.

MFIKELELO EKA MATI

Mfumo wa xifundzankulu, xikan'we na Ndzawulo ya Mati na Nkululo na Rand Water, va ta tirhisana ku phakela mati eka vaaki va Mpumalanga.

R298 wa timiliyoni ti vekisiwile ku endla Xiyenge xa N'we lexi hlanganisaka 24 wa matikoxikaya, no pfuna 15 000 wa mindyangu.

Xiyenge xa Vumbirhi, lexi durhaka R601 wa timiliyoni, xi sungurile naswona xi ta hlanganisa 69 wa matikoxikaya, no pfuna 23 340 wa mindyangu.

Mati yo borhiwa ya ta borhiwa etindhawini hinkwato leti nga evuswetini ku nyika mphakelo wa mati lowu tshembekeke na leswaku mphakelo wa mati wu tshama wu ri kona.